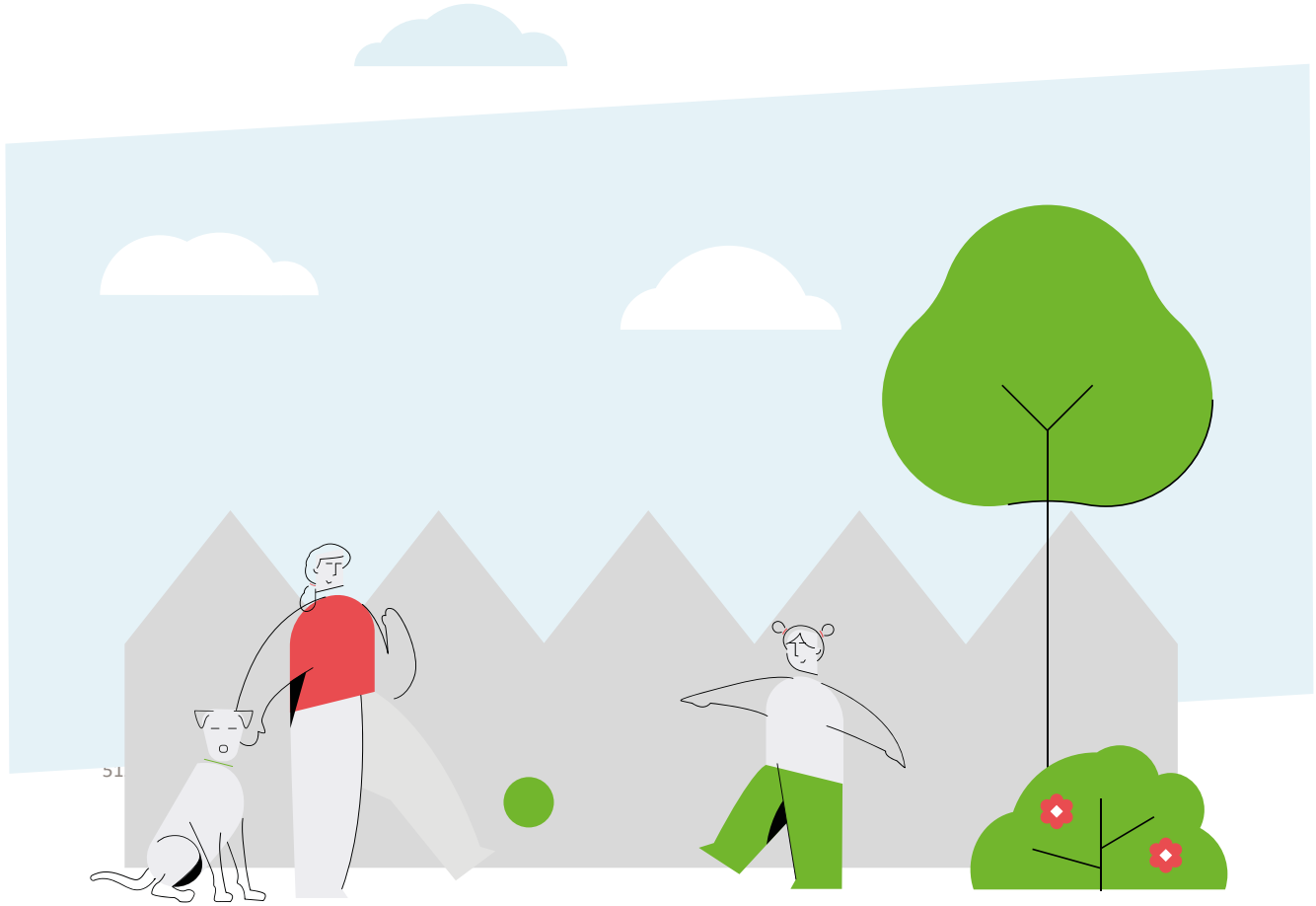
Het verhaal van Gorinchem

Strategische agenda wonen, welzijn en zorg 2025-2030

Partners wonen-welzijn-zorg in Gorinchem

13 september 2024

Concept

COMPANEN ADVIES VOOR WONINGMARKT EN LEEFOMGEVING

DATUM	13 september 2024
TITEL	Het verhaal van Gorinchem
OPDRACHTGEVER	Partners wonen-welzijn-zorg in Gorinchem
AUTEUR(S)	Bram Klouwen Esra Verhage
PROJECTNUMMER	512.106/G
STATUS	Concept

Inhoudsopgave

Gorinchem als zorgzame stad **4**

Gezamenlijk vertrekpunt: werk maken van zorgzame wijken **7**

Meer aanbod voor (zelfstandig) wonen **11**

Passend aanbod van welzijn en zorg in de wijken **13**

Veilige, toegankelijke en stimulerende woonomgeving **15**

Bijlagen **16**

Cijfers en feiten 16

Kaders 17

Gorinchem als zorgzame stad

Gorinchem is een levendige stad. Het is een stad met een historisch en een sociaal karakter. De Gorcumse wonen-welzijn-zorg-partners zetten zich samen met inwoners in om een inclusieve, zorgzame en veerkrachtige samenleving te realiseren. Dat is een samenleving waarin iedereen mee kan doen. De partners zijn de gemeente, Poort6, zorginstellingen als Rivas, Syndion, ASVZ, Yulius, etc.

Gorinchem heeft van oudsher een belangrijke regionale functie in het aanbieden van voorzieningen voor mensen met een hulp- of ondersteuningsvraag. Daarnaast is ook het welzijnsaanbod in Gorinchem groot. Zo is er een divers aanbod van ontmoetingsplekken, zoals Wijkcentrum Rozenobel in Haarwijk, Odensehuis in Hoog Dalem, café Torenzicht van ASVZ en De Boerenstraat van Syndion in de Binnenstad en diverse inloop-voorzieningen GGZ in de wijken. Hier kunnen mensen met of zonder een hulpvraag terecht. Het welzijnsaanbod is versnipperd over verschillende organisaties en doelgroepen waardoor het aanbod niet voor iedereen goed vindbaar is. Een lokaal Sociaal Team, een welzijnscoach en per medio 2025 ook de Centrale Toegang, helpen inwoners met informatie en advies hun weg te vinden naar de juiste zorg en ondersteuning. Er gebeurt dus veel in Gorinchem rond wonen, welzijn en zorg.

De inclusieve, zorgzame en veerkrachtige samenleving staat onder druk. Dit komt door een combinatie van factoren. We noemen een aantal factoren die hierbij spelen:

- Het aantal ouderen groeit sterk. Dat geldt nog meer voor de groep oudere ouderen: de 85-plussers. Dit duiden we aan als dubbele vergrijzing. Daarmee groeit ook het aantal mensen met dementie. Steeds vaker wonen ouderen met een zorgvraag zelfstandig en niet in een verpleeginstelling.
- Ook mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking en met een psychische kwetsbaarheid wonen vaker zelfstandig in de wijk. Hiermee groeit de behoefte aan beschutte, zelfstandige woningen voor deze mensen, liefst met zorg- en ondersteuningsaanbod in de directe omgeving.
- Mensen met een zorgvraag wonen nu zeker niet altijd in een woning of woonomgeving die past bij hun levenssituatie. Alternatieve, passende woningen zijn niet zomaar beschikbaar, mede vanwege een tekort aan bouwlocaties. Een slecht toegankelijke woning of woonomgeving belemmert mensen mee te kunnen doen in de samenleving.
- Zorgorganisaties hebben te maken met een groeiend personeelstekort, terwijl de zorgbehoefte groeit door de dubbele vergrijzing. Zowel het personeelstekort als de dubbele vergrijzing leiden tot een groeiende belasting van mantelzorgers.

Deze ontwikkelingen vragen om een vernieuwd perspectief op het aanbod van wonen, zorg en welzijn in de wijken van Gorinchem. Daarom werken de wonen-welzijn-zorgpartners samen aan deze strategische agenda voor wonen, welzijn en zorg. Deze agenda is er voor alle Gorcummers, maar richt zich in het bijzonder op mensen met een (mogelijke) hulp- of ondersteuningsvraag. Dit is in figuur 1 geïllustreerd. In de binnenste cirkel staan de mensen die in het bijzonder aandacht krijgen in deze agenda.

Figuur 1: Voor wie is deze strategische agenda wonen-welzijn-zorg?

De agenda is er daarmee voor alle inwoners in Gorinchem, maar in het bijzonder voor ouderen, inwoners met een verstandelijke beperking, inwoners met een lichamelijke beperking en inwoners met een psychische kwetsbaarheid.

Samen de schouders onder een toekomstbestendige woon-, welzijn- en zorgstructuur

De Gorcumse wonen-welzijn-zorg-partners werken samen om mensen met een ondersteuningsvraag een passende woonplek en zorg- en welzijnsvoorzieningen te bieden. Hierbij zijn veel partners betrokken: de gemeente, Poort6, ouderenzorgorganisaties als Rivas en Dagelijks Leven, GGZ-organisaties, waaronder Yulius, en zorgaanbieders voor mensen met een verstandelijke beperking als Syndion en ASVZ. Deze opsomming is verre van uitputtend. De agenda geeft een beeld van de hedendaagse uitdagingen waar deze partijen samen voor staan. Samen zetten zij de schouders onder die uitdagingen, ook als deze uitdagingen naar de toekomst groter worden of uitmonden in een crisis.

Het is belangrijk om aan te sluiten bij de behoefte van de inwoners. Samenwerking met de inwoners is dan belangrijk. Dat is nog eens extra het geval omdat een deel van de oplossing bij de Gorcummers zelf gevonden moet worden. Immers de partners zullen niet op elke vraag een antwoord kunnen geven. Inwoners zullen zich bewust moeten zijn van wat zij zelf, of eventueel samen, kunnen doen voor een prettige oude dag of als zij afhankelijker zijn van zorg of ondersteuning.

Met deze agenda zetten de Gorcumse wonen-welzijn-zorg-partners een belangrijke stap naar meer concrete samenwerking vanuit een gemeenschappelijke agenda.

Strategische agenda en uitvoeringsagenda

De aanpak voor wonen, welzijn en zorg is uitgewerkt in een strategische agenda en in een uitvoeringsagenda. In de strategische agenda beschrijven de wonen-welzijn-zorg-partners hun gemeenschappelijke ambitie. Deze strategische agenda is uitgewerkt naar meerdere agendapunten. Die agendapunten werken de partners, samen met inwoners, uit in een uitvoeringsagenda. Hierin staan de concrete acties voor de partners.

De strategische- en uitvoeringsagenda geven samen voor de periode tot 2030 richting aan de ontwikkeling van wonen, welzijn en zorg in Gorinchem.

Betrokkenheid inwoners bij de agenda

Bij de uitwerking van de strategische agenda zijn inwoners bevraagd via een enquête. Ook diverse belangengroepen dachten mee. Bij de uitvoeringsagenda

is het vertrekpunt dat we nog nadrukkelijker de inwoners opzoeken. Die uitvoeringsagenda raakt immers de concrete vraagstukken waarmee inwoners te maken krijgen. Bij de actiepunten uit die uitvoeringsagenda vragen we inwoners gericht hun bijdrage te leveren, zodat we goed aansluiten op de behoefte vanuit de Gorinchemse samenleving.

Opzet van de strategische agenda

In de strategische agenda geven we eerst het gezamenlijke vertrekpunt voor de samenwerking rond wonen-welzijn-zorg in Gorinchem weer. Daarna schetsen we ons toekomstperspectief op wat we zien als zorgzame wijken. Dit zijn wijken waarin wonen, welzijn en zorg toekomstbestendig zijn georganiseerd. Vervolgens werken we de aanpak hiervan thematisch uit rond een drietal opgaven.

Gezamenlijk vertrekpunt: werk maken van zorgzame wijken

Gemeenschappelijk vertrekpunt

In Gorinchem dragen inwoners, zorg- en welzijnsaanbieders, Poort6 en de gemeente zorg voor elkaar. Dit doen wij op basis van zeven uitgangspunten:

Samen maken we de zorgzame stad: Ieders inzet is nodig voor een passend woon-, welzijns- en zorgaanbod; van inwoners en organisaties samen. We werken domein- en organisatieoverstijgend.
We kijken naar elkaar om: Gorinchem is een stad met dorpse kenmerken. De betrokkenheid bij elkaar biedt kansen om mensen te helpen.
We helpen initiatieven verder: Vanuit de stad komen mooie initiatieven. Gorcumse woon-, welzijn- en zorgpartners helpen die op weg.
De wijk is het vertrekpunt: De wijken hebben een eigen, onderscheidend karakter. Een passende structuur van wonen, welzijn en zorg bekijken we daarom wijk voor wijk.
Inzet voor welzijn voorkomt zorg: Gorinchem heeft een fijnmazig netwerk van welzijnsaanbod. Behoud, versterking en vindbaarheid hiervan voorkomt afhankelijkheid van (professionele) hulp of zorg.
We nemen regionale verantwoordelijkheid: Gorinchem heeft en neemt haar verantwoordelijkheid voor haar eerlijke deel (fair-share) van de regionale rol voor aandachtsgroepen en mensen die aangewezen zijn op zorg.
Haalbaar en efficiënt: De opgaven zijn groot. Mensen en middelen zijn schaars. We moeten prioriteiten stellen en continu veranderen in onze aanpak, op zoek naar wat het beste werkt.

Zorgzame wijken

Vanuit deze zeven uitgangspunten geven we invulling aan de realisatie van zorgzame wijken in Gorinchem. Samen werken wij aan wijken waar:

- **inwoners en maatschappelijke partners samen bepalen wat nodig is;**
- **mensen zo lang mogelijk regie kunnen houden op hun leven;**
- **mensen kunnen rekenen op hulp bij een initiatief dat weer of langer zelfstandig wonen mogelijk maakt;**
- **mensen van verschillende achtergronden samenleven, en elkaar kunnen en willen helpen;**
- **woon-, welzijns- en zorgaanbod op elkaar zijn afgestemd:**
  - **met woonvormen die ontmoeting en onderlinge hulp stimuleren;**
  - **met voor iedereen toegankelijke ontmoetingsmogelijkheden;**
  - **met een toegankelijke, veilige omgeving die beweging stimuleert;**
- **eerstelijns en ambulante ongeplande 24-uurszorg beschikbaar zijn.**

De weg naar zorgzame wijken

Samen geven de partners van deze wonen-welzijn-zorgagenda prioriteit aan drie centrale opgave voor zorgzame wijken, onder de volgende noemers:

- Groter aanbod voor (zelfstandig) wonen
- Passend aanbod van welzijn en zorg in de wijk
- Veilige, toegankelijke en stimulerende woonomgeving

In het vervolg werken we per opgave uit wat die opgave is en welke samenwerkingsagenda hierbij hoort. De komende jaren geven we hier als Gorcumse partners met onze inwoners concreet uitvoering aan.

We bouwen voort op dat waaraan we al begonnen zijn

Deze agendapunten sluiten deels aan bij bestaande kaders, zoals het Integraal Zorgakkoord, het Integraal Sociaal Beleid en de agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen. We doen dit werk niet over. Wel leggen we dwarsverbanden. Die vindt u in deze agenda met de volgende afkortingen:

- ISB: dit onderdeel is / wordt uitgewerkt in het gemeentelijke Integraal Sociaal Beleid;
- IZA: dit onderdeel is / wordt uitgewerkt vanuit het Integraal Zorgakkoord (regioplan);
- HKG: dit onderdeel is / wordt uitgewerkt vanuit de agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen.

Definitie: nultredenwoning

Een reguliere woning die zowel intern als extern toegankelijk is. Hierin zijn de woning en de meest belangrijke gebruiksruimtes zonder trap bereikbaar.

Definitie: geclusterde woonvorm

Een clustering van min. 12 nultredenwoningen, waar ontmoetingsmogelijkheden zijn binnen het cluster of in de directe nabijheid van het cluster (op loopafstand). Deze ontmoetingsmogelijkheden moeten zijn ingericht op het versterken van sociaal contact en het vergroten van gemeenschapsgevoel. De ontmoetingsplek moet open en transparant zijn voor gebruik.

Definitie: zorggeschikte woning

Een zelfstandige nultredenwoning die onderdeel is van een geclusterde woonvorm waarin Wlz-zorg geleverd kan worden. De woning moet rolstoelgeschikt zijn met ruimte voor het verlenen van zorg. Daarnaast moet de woning dementievriendelijk zijn ingericht. Het is wenselijk om binnen de clustering te beschikken over een brancardlift.

Bron: Platform31: Zorggeschikt wonen voor Senioren (2024)

Samenvatting agenda wonen-welzijn-zorg

Gezamenlijk commitment: samen werken aan de Gorcumse agenda wonen-welzijn-zorg

Doelen agenda wonen-welzijn-zorg

- Samen maken we de stad
- We kijken naar elkaar om
- Welzijn voorkomt zorg
- Regionale zorgverantwoordelijkheid
- We helpen initiatieven verder
- Wijk als vertrekpunt
- Haalbaar en efficiënt

Analyse Gorinchem

- Vergrijzing
- Meer mensen met dementie
- Langer thuis ouderen: behoefte aan (zorg)geschikte woningen
- Weer thuis aandachtsgroepen
- Behoefte aan ambulante ondersteuning
- Beschikbare sociale huurwoningen liggen geconcentreerd
- Schaarste zorgpersoneel
- Groeiende druk op mantel- / informele zorg
- Welzijnsaanbod is versnipperd
- Beperkte woningbouwmogelijkheden in wijken

We werken toe naar zorgzame wijken

- waar inwoners en maatschappelijke partners samen bepalen wat nodig is;
- waar initiatiefnemers kunnen rekenen op hulp;
- waar mensen met verschillende achtergronden samenleven die elkaar kunnen en willen helpen;
- waar mensen zo lang mogelijk regie kunnen houden op hun leven;
- Waar woon-, welzijn- en zorgaanbod op elkaar zijn afgestemd:
    - met woonvormen die ontmoeting en onderlinge hulp stimuleren;
    - met voor iedereen toegankelijke ontmoetingsmogelijkheden;
    - met een omgeving die veilig is en beweging stimuleert;
- Met beschikbare eerstelijns en ambulante ongeplande 24-uurszorg.

Wat we daarvoor moeten aanpakken

1. **Meer aanbod voor (zelfstandig) wonen**
   Meer mensen met een ondersteuningsvraag wonen zelfstandig. Wonen in een zorginstelling wordt de uitzondering. Dit vraagt beschikbaarheid van betaalbare huurwoningen voor aandachtsgroepen, en aangepaste of zorggeschikte woningen.

2. **Passend welzijn en zorg in de wijken**
   Wonen, welzijn en zorg moet vanwege groeiende zorgvraag en personeelstekorten in de toekomst anders georganiseerd worden. Dit vraagt een toekomstbestendige infrastructuur van zorg en ondersteuning in wijken, zelfredzaamheid van inwoners, hulp hierbij, en het ondersteunen van initiatiefnemers.

3. **Veilige, toegankelijke en stimulerende woonomgeving**
   In een toekomstbestendige, zorgzame wijk kunnen mensen uit de voeten en elkaar ontmoeten. Daarnaast draagt een uitnodigende leefomgeving bij aan gezond gedrag.

Agendapunten

1. Groter aanbod (zelfstandig) wonen

Geschikte woningen voor ouderen

- Voldoende nultredenwoningen huur en koop, bestaande voorraad en nieuwbouw;
- Voldoende geclusterde woningen huur en koop, bestaande voorraad en nieuwbouw;
- Voldoende zorggeschikte woningen huur en koop, bestaande voorraad en nieuwbouw;
- Modernisering (intramuraal) zorgaanbod;
- Aandacht voor geclusterd en/of zorggeschikt in de nabijheid van zorgpunten;
- Bij zorggeschikte woningen: afspraken over duurzame zorglevering;
- Doorstroming stimuleren;
- Faciliteren initiatieven uit de samenleving.

Woningen voor kwetsbare mensen

- Kansen kwetsbare groepen in alle wijken door passend wonen, ondersteuning en zorg (HKG);
- Stimuleren inzet buurgemeenten voor kwetsbare groepen (HKG);
- Alternatieve woonvormen aanbieden;
- Terugvalopties bieden (HKG);
- Verkenning urgentieregeling woningtoewijzing.

2. Passend welzijn en zorg in de wijk

Netwerken en community stimuleren

- Stimuleren netwerken en community;
- Initiatieven voor community-care helpen (wij-gevoel);
- Bewustwording dat jong en oud elkaar kunnen helpen (ISB + IZA);
- Versterken bewustwording over behouden van eigen regie (ISB + IZA).

Mantelzorg faciliteren

- Ruimte voor (pre-)mantelzorgwoningen;
- Ondersteuning voor mantelzorgers (ISB).

Toekomstbestendige zorgstructuur

- Werkgelegenheid in de zorg (IZA);
- Domein- en organisatieoverstijgende samenwerken, ook richting (L)VB-zorg (IZA+ISB);
- Concentreren hoog-intensieve onplanbare zorg (schaal gaat voor nabijheid);
- Ambulante zorg en huisartsenzorg gespreid over wijken;
- Gezamenlijke inzet zorgtechnologie;
- Informele zorg is onderdeel van de zorgketen.

3. Veilige, toegankelijke en stimulerende woonomgeving

Een toegankelijke en stimulerende wijk en stad

- Toegankelijke en veilige wandel- en fietsroutes;
- Sport- en beweegmogelijkheden in wijken (ISB);
- Faciliteren (vrijwilligers)vervoer;
- Ontmoetingsplekken met programma aansluitend bij de behoefte uit de wijk;
- Nabijheid triple-A (AH, Apotheek, Arts).

Veerkrachtige wijken

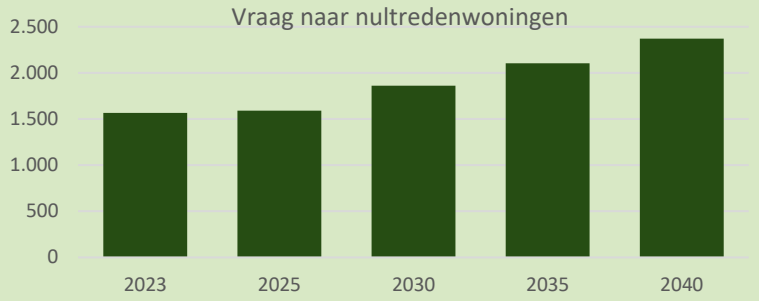
- Zachte landing voor kwetsbare aandachtsgroepen;
- Investeren in veerkracht van wijken.

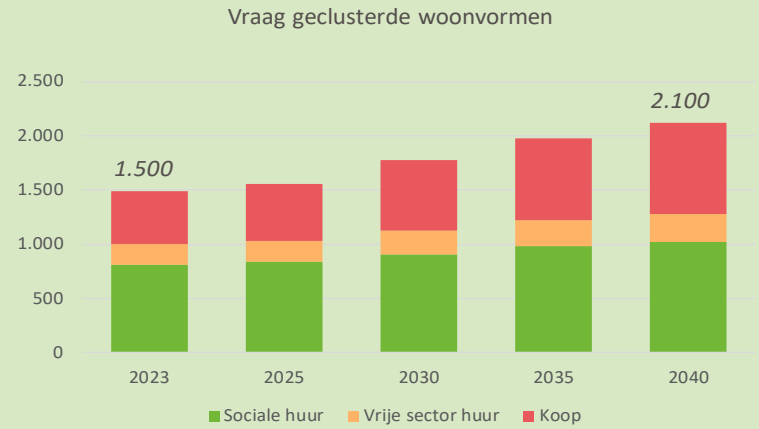
Meer aanbod voor (zelfstandig) wonen

Het aandeel en aantal mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag dat zelfstandig woont groeit. Wonen in een zorginstelling wordt de uitzondering. Dan is een aangepaste of zorggeschikte woning soms noodzakelijk. Dit vraagt om voldoende beschikbaarheid van betaalbare huurwoningen voor aandachtsgroepen, en aangepaste of zorggeschikte woningen.

Geschikte woningen voor ouderen

- Gespreid over de stad zijn er voldoende woningen voor mensen met een ondersteuningsbehoefte: nultreden-, geclusterde- en zorggeschikte woningen. Wat voldoende is (uitgesplitst naar eigendom, segmenten en wijken), werken we uit op basis van verdiepend woningmarktonderzoek (zie bijlage 1). Nieuwbouw is daarbij aanvullend op het potentieel in de bestaande voorraad. Bij voorkeur liggen geclusterde en/of zorggeschikte woningen en zorgpunten in elkaars nabijheid, of ze zijn bereikbaar ten opzichte van elkaar. Te denken is aan een gangbare afstand van circa maximaal 500 meter. Dit geeft richting aan de invulling van inbreiding- en transformatielocaties.
- Het (intramuraal) zorgaanbod in Gorcum sluit aan op en beweegt mee met de veranderende kwaliteitsnormen van bewoners en zorgverleners.
- Bij zorggeschikte woningen maken woningeigenaar en zorgaanbieder(s) afspraken over duurzame zorglevering. Dit is de basis voor een structurele samenwerking gericht op een slimme en volhoudbare organisatie van wonen en zorg in de stad.
- We stimuleren mensen in zowel huur- als koopwoningen om tijdig door te stromen naar een bij hun levensfase passende woning.
- We bieden Wmo-voorzieningen voor mensen die met beperkte aanpassingen in hun huis kunnen blijven wonen.

Bron: Woonzorgweter Gorinchem 2023

Gorinchem heeft veel aanbod intramurale verpleeghuiszorg: 180 plekken in Gildenwijk (Rivas), 57 plekken in Stalkaarsen (Rivas), 102 in de Binnenstad (Rivas) en 44 in Hoog Dalem (Het Gastenhuis). De groei van de behoefte aan intramurale zorg moet buiten de instelling opgevangen worden. Zorggeschikte woningen in combinatie met een ‘volledig pakket thuis’ (gerichte verpleegzorg aan huis) bieden een mogelijke uitkomst. Daarnaast is er is een groeiende behoefte aan nultreden- en geclusterde woningen.

- Initiatieven uit de samenleving die weer of langer zelfstandig wonen mogelijk maken verdienen onze steun.

Woningen voor kwetsbare mensen

- In alle wijken zijn er kansen voor kwetsbare groepen door passend wonen, met ondersteuning en zorg. Deze woningen zijn er nu voornamelijk in Haarwijk en Gildewijk. We benutten de schaarse kansen voor meer spreiding over de stad (HKG).
- We stimuleren de inzet van buurgemeenten voor kwetsbare groepen. We hebben onze regiofunctie met een ruim voorzieningenniveau, maar zoeken naar een evenwichtiger regionale verdeling (HKG);
- We geven ruimte aan alternatieve woonvormen voor mensen met psychische of fysieke kwetsbaarheid, om veilig thuis te (blijven) kunnen wonen, zoals kamergewijze verhuur, kamers met kansen of kamers met aandacht, begeleid wonen of paradijsvogelwoningen.
- Er zijn terugvalopties wanneer mensen die zelfstandig wonen het tijdelijk niet redden (HKG);
- We passen de urgentieregeling aan aan de voorgestelde Wet versterking regie volkshuisvesting.

Passend aanbod van welzijn en zorg in de wijken

Wonen, welzijn en zorg moet vanwege de groeiende zorgvraag en schaarste aan personeel en middelen in de toekomst anders georganiseerd worden. Dit vraagt een toekomstbestendige infrastructuur van zorg en ondersteuning in wijken, zelfredzaamheid van inwoners, en het ondersteunen van initiatieven. Dit doen we vanuit het besef dat inzet op welzijn een vraag naar zorg kan voorkomen.

Netwerken en community opbouwen en versterken

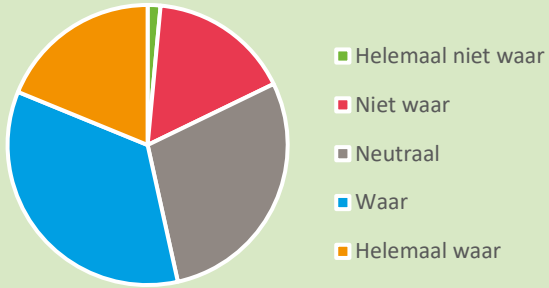
- Netwerken en community-building stimuleren we door aandacht voor welzijn en ontmoeting in iedere wijk, passend bij de inwoners van de wijk en gecoördineerd door een welzijnsnetwerk. Hierdoor is minder vaak professionele zorg nodig. Hierbinnen is aandacht voor de HKG-doelgroep (ISB).
- Initiatieven voor community-care (wij-gevoel) kunnen rekenen op onze hulp, zodat inwoners steun krijgen vanuit de gemeenschap en langer th uis kunnen blijven wonen.
- We stimuleren initiatieven waarbij mensen elkaar helpen, waardoor de druk op professionele zorg wordt verlicht (ISB + IZA).
- We creëren meer bewustzijn rond ouderdom en hoe eigen regie dan behouden kan worden. Dit is nodig zodat Gorcummers zich voorbereiden op de oude dag (ISB + IZA).

Mantelzorg faciliteren

- Waar het ruimtelijk mogelijk is, zijn er mogelijkheden voor (pre-) mantelzorgwoningen.
- We ondersteunen mantelzorgers om de druk (tijdelijk) te verlichten, zodat zij zich kunnen blijven inzetten voor hun naasten (ISB).

De zorg in Gorinchem staat onder druk. Het aantal ouderen in de stad stijgt, waarbij 1 op de 4 inwoners in het jaar 2040 zal vallen in de groep 65+. In lijn met deze ontwikkeling neemt ook de groep zorgbehoevende in de stad toe. Daarentegen neemt het aantal beschikbare zorghulpverleners en mantelzorgers juist af.
Een groot deel van de Gorcummers vindt steun in de directe omgeving. Deze hulp kan van groot belang zijn voor zowel de fysieke als sociale ondersteuning. Toch is dit voor ongeveer een kwart van de inwoners geen vanzelfsprekendheid, waarbij dit aandeel in Haarwijk het grootst is. Maar ook hier moeten passende zorg en ondersteuning beschikbaar zijn. Goede zorg mag niet afhankelijk zijn van het netwerk van de zorgbehoevende.

Ik kan steun vinden bij mensen in mijn omgeving

Bron: enquête ‘Wonen en zorg in Gorinchem’ onder inwoners in 2024

Inwoners zijn zich er al van bewust dat veranderingen in de zorg onvermijdbaar zijn. De vraag naar informatie over consequenties hiervan is groot, blijkt uit de enquête.

Toekomstbestendige zorgstructuur

- We stimuleren werkgelegenheid in de zorg om ook in de toekomst passende zorg te blijven bieden (IZA).
- Wonen-welzijn-zorgpartners werken domein- en organisatieoverstijgend, dus ook tussen ouderen-, (L)VB-zorg en GGZ-zorg. We benutten mogelijkheden van ontschotting van geldstromen binnen het sociaal- en zorgdomein (IZA+ISB).
- Bij hoog-intensieve onplanbare zorg gaat schaal voor nabijheid. Zo blijft deze vorm van zorg op duurzame wijze beschikbaar binnen de stad.
- Ambulante zorg en huisartsenzorg zijn gespreid over wijken beschikbaar zodat Gorcummers in iedere wijk zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis kunnen wonen met zorg nabij.
- Aanbieders stemmen zorgtechnologie onderling af, zodat systemen en communicatie zo goed mogelijk op elkaar aansluiten.
- Informele zorg is onderdeel van de zorgketen; ook binnen zorginstellingen.

Veilige, toegankelijke en stimulerende woonomgeving

In een toekomstbestendige, zorgzame wijk kunnen mensen uit de voeten en elkaar ontmoeten. Daarnaast draagt een uitnodigende leefomgeving bij aan gezond gedrag.

Een toegankelijke en stimulerende wijk en stad

- Door toegankelijke en veilige wandel- en fietsroutes zijn voorzieningen voor iedereen goed bereikbaar.
- Sport- en beweegmogelijkheden in wijken zijn goed bereikbaar, ook bij verminderde mobiliteit. Sportfaciliteiten moedigen een gezonde levensstijl aan en vergroten het sociale netwerk (ISB);
- We faciliteren (vrijwilligers-)vervoer voor (nog) betere bereikbaarheid van voorzieningen en om inwoners te ondersteunen in hun autonomie en sociale activiteiten.
- In de wijken zijn ontmoetingsplekken met programma dat aansluit bij de behoefte uit de wijk. Samen met inwoners brengen we het huidige aanbod in beeld.
- Triple-A (AH, Apotheek, Arts) basisvoorzieningen blijven nabij en bereikbaar, zodat mensen die ook bij verminderde mobiliteit nabij hun wijk vinden.

Veerkrachtige wijken

- Kwetsbare groepen kunnen rekenen op een zachte landing in buurt, zodat zich welkom en thuis voelen in hun wijk, en kunnen meedoen.
- De partners investeren in veerkracht van wijken op basis van de ‘Veerkracht Analyse Regio Drechtsteden tot Gorinchem’.

Een veilige, toegankelijke en stimulerende leefomgeving heeft een cruciale betekenis voor de zelfredzaamheid van mensen.
Gorcummers vinden de bereikbaarheid en nabijheid van voorzieningen als belangrijk (bron: enquête). Voorzieningen op loopafstand vergroten niet alleen de zelfredzaamheid, maar ook de kans dat mensen gebruik maken van het aanbod dat er is binnen de wijk.

Mogelijkheden voor ontmoeting en initiatieven voor inwoners om mee te doen, zijn verspreid over de stad.

Waar ontmoeten mensen elkaar

Veel Gorcummers voelen zich veilig en thuis in de wijk (bron: enquête). Maar er is meer nodig om de wijken toegankelijk te maken. Wegen zijn voor mensen in een rolstoel of met andere mobiliteitsbeperking in delen van de stad moeilijk begaanbaar. Vooral in de Binnenstad en Gildenwijk zijn hierin nog grote stappen te zetten (bron: enquête).

Bron: enquête ‘Wonen en zorg in Gorinchem’ onder inwoners in 2024

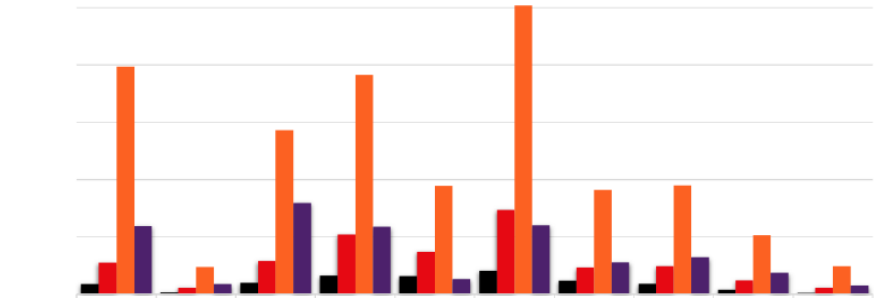
Bijlagen

Cijfers en feiten

Bevolkingssamenstelling

Op 1 januari 2024 telde Gorinchem 38.671 aantal inwoners. De groei van de bevolking wordt tot 2040 geschat op 5%, wat een gematigde groei is in vergelijking met Nederland. Na 2040 zet de groei zich op een lager tempo voort. Het aantal ouderen (hier gedefinieerd als 65-plus) in Gorinchem neemt sterk toe. Het percentage 65+ers groeit van 19% in 2023 naar 25% in 2040. De meeste 65-plussers wonen in de Gildenwijk, Haarwijk, Binnenstad en Laag Dalem.

Absoluut én relatief zijn er ook veel mensen met een lichte verstandelijke beperking in de regio; in 2020 was dat 20% (hoger dan het landelijk gemiddelde van 16% en het provinciale gemiddelde van 18%). Gorinchem vervult een regiofunctie bij de huisvesting van mensen met een (licht) verstandelijke beperking. Zij wonen veel in Gildenwijk, Haarwijk en de Binnenstad.

	Binnenstad	Dalem	Gildenwijk	Haarwijk	Hoog Dalem	Laag Dalem	Lingewijk	Stalkaarsen	Wijdschild	Overige wijken
0-4 jaar	180	37	201	325	318	412	239	183	83	24
5-18 jaar	553	123	581	1046	747	1471	462	491	246	120
19-64 jaar	3968	476	2864	3825	1696	5030	1821	1902	1030	493
65+	1193	180	1595	1179	269	1202	560	644	375	151

Figuur 1 Leeftijdsverdeling over de wijken

Vraag en aanbod woningen

De bestaande woningvoorraad in Gorinchem bestond in 2023 uit ruim 17.000 woningen, waarvan 50% koopwoningen, 7% vrij huursectorwoningen en 43% sociale huurwoningen (van die laatste 43% is 37% van de corporatie Poort6). Een groot deel van de sociale huurwoning staat in Gildenwijk.

Door algemene ontwikkelingen van langer thuis wonen en extramuralisering van de zorg, is er sprake van een extra vraag naar zelfstandig wonen. Naar verwachting groeit de vraag naar geclusterde woonvormen in de periode 2023 tot 2040 met ruim 600 woningen, en waarschijnlijk 200 meer als de verpleeghuiscapaciteit niet meegroeit met de vergrijzing (Bron: Woonzorgweter Gorinchem 2023). De vraag naar nultredenwoningen groeit daarnaast in dezelfde periode met 800 woningen. Dit komt neer op 1.600 nultredenwoningen, waarvan ca. 800 geclusterd. [1]

Ter vergelijking: de totale groei van de woningbehoefte is voor de Alblasserwaard geraamd op 4.350 woningen tot 2032. Hiervan zal circa de helft in Gorinchem landen. Na 2032 groeit de woningbehoefte nog iets door. De totale groei van 2023 tot 2040 ligt op basis van verschillende prognoses tussen 1.800 en naar schatting circa 3.000 woningen. Een substantieel deel van die groei is een nultreden- / geclusterde- / zorggeschikte woning. De behoeft richt zich ook op andere segmenten bijvoorbeeld ook substantieel op betaalbare koopwoningen voor middeninkomens. De schaarste op de woningmarkt voor verschillende groepen vraagt dus keuzes. Naast nieuwbouw zal aanpassing van de bestaande voorraad nodig zijn om te voorzien in de behoefte aan nultredenwoningen. Daarbij speelt ook dat ouderen vaak nabij de huidige

[1] Woonzorgweter Gorinchem (Companen, 2024)

woonplek in de bestaande wijken willen wonen. Daar zijn bouwmogelijkheden beperkt door de schaarste van fysieke ruimte. Aanpassing van bestaande woningen is ook daarvoor een alternatief.
Op basis van het woningmarktonderzoek moet nader in beeld gebracht worden welk deel van deze woningen sociale huur-, middenhuur- of koopwoningenwoningen moeten zijn. Eerste resultaten wijzen op circa 1/3 deel huur- en 2/3 deel koopwoningen. De gewenste huurwoningen zijn grotendeels sociale huurwoningen.

Kaders

Deze agenda wonen, zorg en welzijn gaat over Gorinchem. Deze agenda staat niet op zich. In Gorinchem zijn ook andere plannen van betekenis; zowel lokale, regionale, provinciale als nationale plannen. De belangrijkste ontwikkelingen lichten we toe.

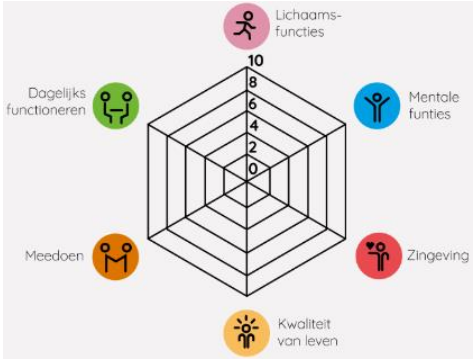
Lokaal en regionaal beleid

Integraal Sociaal Beleid

De gemeente heeft haar Integraal Sociaal Beleid (ISB). Daarin zijn de volgende doelstellingen geformuleerd die voor deze agenda relevant zijn:

- de leefomgeving draagt bij aan de lichamelijke en mentale gezondheid van onze inwoners,
- Iedereen kan meedoen,
- Inwoners ontvangen passende zorg en ondersteuning.

Een belangrijk vertrekpunt voor dit beleid is het werken vanuit positieve gezondheid. Dit betekent dat de mogelijkheden en het meedoen van mensen centraal staat. Dit is ook het vertrekpunt voor deze agenda wonen, welzijn en zorg. Deze agenda bouwt hierop voort zonder inhoudelijk in de herhaling te vervallen.

Figuur 2:
6 Dimensies van Positieve gezondheid

HKG-agenda

Belangrijk hierbij is de relatie met de regionale Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen 2024-2030 (HKG Agenda). (Tussentijdse) uitkomsten van de HKG-Agenda zijn geïntegreerd in de agenda van Gorinchem.

Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen

In de regio's Drechtsteden en Alblasserwaard wordt al sinds 2016 samengewerkt tussen zorgaanbieders, gemeenten en woningcorporaties op het gebied van huisvesting voor kwetsbare groepen. Deze samenwerking kreeg onder andere vorm in de Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen (Agenda HKG) voor de periode 2020-2023. Belangrijke uitgangspunten binnen de HKG-agenda zijn: 1) van opvang naar zelfstandig wonen, 2) van Beschermd Wonen naar beschermd thuis en 3) scheiding van wonen en zorg.
Recentelijk is deze agenda geactualiseerd met prognose 2024-2030, op basis van onderzoek en gesprekken in de regio.

Regioplan

In 2023 is naar aanleiding van het landelijke, integrale zorgakkoord (IZA) het Regiobeeld Waardenland 2023 gepubliceerd waaruit vervolgens het regioplan is samengesteld. Het doel van de regioplannen is duidelijk te maken waar de regionale samenwerking zich de komende jaren op gaat richten om de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Het onderschrijft de noodzaak van (domeinoverstijgende) transformaties. Het regioplan zet in op een transformatie van de zorg door aandacht voor positieve gezondheid, informele zorg en passende zorg. Zo wordt gestreefd naar grotere zelf- en samenredzaamheid van ouderen, het versterken van de weerbaarheid en een gezonde en actieve leefstijl van inwoners. Wij onderschrijven de opgaven in het regioplan en sluiten hierbij aan. In deze agenda verbinden wij de ambities uit het regioplannen aan de lokale opgave voor wonen-welzijn-zorg.

Omgevingsvisie Gorinchem

Parallel aan deze agenda heeft de gemeente haar omgevingsvisie vastgesteld. Hierin geeft zij richting aan voor de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Deze agenda wonen-welzijn-zorg biedt bouwstenen om nader te benutten voor de omgevingsvisie.

Provinciaal beleid

Met de provincie Zuid-Holland heeft de gemeente in regionaal verband de *Realisatieagenda* vastgesteld. Hierin zijn kaders opgenomen over de realisatie van voldoende betaalbare woningen, zoals 30% sociale huur en 2/3 deel van de woningbouw die betaalbaar is (tot € 390.000, prijspeil 2024).

De Realisatieagenda wordt in 2024 mogelijk verrijkt met een *afsprakenkader wonen en zorg*, met afspraken over toevoeging van nultreden-, geclusterde- en zorggeschikte woningen voor ouderen.

Nationaal beleid

De Rijksoverheid heeft in een aantal programma's en wetsvoorstellen een nieuwe beleidskoers rondom wonen en zorg geformuleerd. In de *Wet versterking regie op de volkshuisvesting*, het programma *Wonen, ondersteuning en zorg voor Ouderen* (WOZO) en de *Nationale woon- en bouwagenda* met onder andere de programma's *Een thuis voor iedereen* en *Wonen en zorg voor ouderen* is er aandacht voor wonen met een zorg- of ondersteuningsvraag. Het Rijk verstevigt de regisserende rol van de overheid, zeker daar waar het gaat om woningbouw. Het uitgangspunt in deze beleidsstukken is de ontwikkeling naar het langer (of weer) zelfstandig wonen voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag.

Ook is er steeds meer aandacht voor welzijn, preventie en een positieve gezondheidsbenadering; hiervoor is het *Gezond en actief leven-akkoord* (GALA) afgesloten. Meer aandacht voor welzijn en preventie zorgt er niet alleen voor dat mensen pas later zorg nodig hebben; het draagt ook bij aan een goede kwaliteit van leven. Deze landelijke beleidskaders vertalen wij door in onze lokale aanpakken.

Tot slot zijn er op nationaal niveau tussen VNG, Woonbond, Aedes en het Rijk *Nationale Prestatieafspraken (NPA)* gesloten. Deze afspraken behelzen een breed maatregelenpakket. Enkele aspecten uit dit pakket zijn: de bijdrage van woningcorporaties aan de realisatie van 40.000 geclusterde woongelegenheden en 20.000 zorggeschikte woningen voor ouderen tot en met 2030 en steun van gemeenten hierbij voor het vinden van locaties.

Veranderend beleid

Het rijks- en provinciale beleid verandert snel. Deze agenda wonen, welzijn en zorg heeft een looptijd tot en met 2030, met een doorkijk naar 2040. In deze periode zullen nog wetswijzigingen volgen die invloed hebben op het wonen-welzijn-zorgbeleid van Gorinchem. Daarom is het belangrijk dit plan periodiek bij te stellen.